

Fossa d'en Terrades

Muntanyola

Ubicació

Comarca: Osona
Lloc/Adreça: Urbanització de Muntanyola
Emplaçament Urbanització de Fontanelles, turó no senyalitzat Parcel·les 9 i 10. 08505. Muntanyola.

Coordenades:

Latitud: 41.8659
Longitud: 2.18658
UTM Est (X): 432493
UTM Nord (Y): 4635207

Classificació

Número de fitxa 08129-29
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Jaciment arqueològic
Estil / època: Prehistòric Neolític Edats dels Metalls
Segle 3000 a.C.
Estat de conservació Dolent
Notes de conservació: Desaparegut
Protecció Inexistent
Número inventari CCAA 2616
Generalitat i altres inventaris
Accés Difícil
Ús actual: Sense ús
Titularitat Privada
Titular: Ref. cad.: 49324DG3325N
Autoria de la fitxa Anna M. Gómez Bach
Data de registre de la fitxa: dj., 12/10/2006 - 02:00

Descripció

El jaciment era situat dalt d'un turó, avui desaparegut, amb base de margues eocèniques. Es traca d'una petita galeria catalana, subdividida en tres cambres, una estava totalment enllosada; estaven separades per petites lloses. La llosa de coberta reposava sobre el túmul i les seves mides eren de 5 m de llargada per 3 m d'amplada. La seva orientació era nord-oest. Segons Batista, el túmul s'aixecava sobre un petit turó natural. Dintre el material arqueològic, cal destacar la presència de fragments de campaniforme, dues tasses carenades amb apèndix de botó, així com d'altres fragments, com una peça amb nansa de mugró, vores lleugerament tancades i formes carenades. En sílex cal destacar un ganivet/falç, de secció prismàtica i retocat en ambdues bandes; una petita ascla amb retoc. En os cal destacar quatre separadors, prismàtics, amb doble perforació en V i diversos botons, en diferent estat de conservació. Completava l'aixovar personal diverses contes de collaret en pectem i en os, així com un penjant en calaita, semicircular amb incisions. En metall es cita la presència d'un anell de plom amb incisions en "X", peça que podria procedir dels enterraments romans a la mateixa zona. En restes arqueològiques es recolliren diversos ossos llargs, una peça dental d'adult i 2 incisius d'infant, pel que sembla que l'enterrament era múltiple, almenys doble. Reforça el fet d'una possible reutilització, la presència de ceràmiques amb carenes marcades i apèndix de botó cronològicament molt posteriors a les petites mostres de ceràmica campaniforme. Pladelasala indica la presència de 7 inhumacions al megalit. Dintre de la mateixa àrea es cita la presència de dos enterraments, en llosa, medievals, així com altres dues cambres sepulcrales sense determinar-ne característiques; i junt a la llosa de l'oest del megalit uns enterraments per incineració de tipus romà. D'aquests darrers procedeix un fragment de sigil·lata aretina, una punta de sageta en bronze amb aletes i peduncle, així com 5 monedes del Baix Imperi. Segons relata Mn. Pladelasala que ho va excavar: La Fossa d'en Terrades també es coneix amb el topònim de Puig dels Moros o l'arqueta. A nivell documental a l'arxiu de la parròquia, des del segle XII, i en diverses ocasions, es refereixen al lloc, tot i que només dues vegades se'l cita expressament: al 1200, amb el nom genèric de "archeta" i el 1687 amb el de Fossa d'en Terradas. La part principal està constituïda per una cista dolmènica, però el conjunt està format per altres tombes i d'aquí el nom de necròpolis. Es troba situada a 835 m d'alçada, en el punt més alt de les serres que pel sud-est emmarquen la plana de Vic i a molt poca distància, al nord-est, del punt on topen els termes municipals de Tona, Muntanyola i Collsuspina, al costat del camí que els uneix. La planta del monticle que, en forma de gepa, conté la necròpolis, de planta oval de 13x9 m i té una alçada de 2,20 m ocupant el centre de la placeta que l'envolta. Abans de l'excavació estava completament ple d'esbarzers, aflorant només la part superior de les lloses paral·leles situades a la capçalera de la cista nº 2. És molt probable que en aquesta placeta estigués situat el poblat prehistòric, que, al haver-se convertit més tard i fins fa poc, en terreny de conreu, ha desaparegut gairebé per complet. Per la forma estructural de les sepultures i en part també pel material contingut en elles, poden distingir-se quatre zones força ben delimitades que descrivim a continuació: La cista dolmènica assenyalada en el plànol adjunt amb el número 1, està formada per una gran pedra i sis lloses de diferents mides, força erosionades, clavades en el sòl margós, que s'aixeca un metre sobre la superfície del terreny que l'envolta. Faltava la llosa de coberta. L'entrada es troba a l'angle S. Presenta el fons enllosat, a una alçada de 1,20 m de la part superior de la gran pedra i a 0,10 m del sòl natural de margues, ocupant aquest espai terra remoguda, arqueològicament estèril.

Observacions:

(Continuació descripció) El recinte està dividit en dues cameres, A i B, per un parell de lloses fines i més baixes. La càmera A ofería un aspecte d'osari, ja que dins es van trobar fins a 6 cadàvers que van poder ser identificats per la mandíbula inferior que en tots ells descansava plana sobre l'enllosat del fons. També sobre aquest enllosat van aparèixer bastants fragments de ceràmica llisa, de panxa carenada, un vaset sencer de nansa amb apèndix de botó i denes de collaret de diferents tipus. A la càmera B es van trobar les restes d'un cadàver, sembla que ajupit, cobert per una llosa, amb petits

fragments de vasos campaniformes al seu costat i també amb un ganivet o serra de sílex, amb retocs fins a les vores i alguns típics botons d'ós amb doble perforació en V. El cribat de les terres procedents de la cista va donar també un fragment de braçalet, de plom, amb incisions en X. El que anomenem segona zona està formada per les sepultures 2 i 3. La primera d'aquestes no va donar res en absolut. L'altre dibuixava un rectangle d'1,60 per 0,50 m, conservava, tot i que en part enfonsada, tota la coberta. En aquesta vam poder veure un cadàver d'esquenes, amb les mans creuades i amb el cap mirant cap a l'est. No va aparèixer el més mínim indici d'ofrenes. Entre aquestes i la cista megalítica hi havia altres enterraments menys treballats, amb cadàvers trobats in situ, alguns coberts per lloses. També aquí van aparèixer fragments de ceràmica llisa, barrejada amb campaniforme i fragments molt deteriorats de botons amb perforació de V. Fora de la necròpolis, però no molt lluny, s'han trobat sepultures similars però sense cap mena d'ofrena. Finalment, a la part més alta del conjunt, al costat de la gran pedra de la cista major i a poca profunditat, hi havia restes de sepultures d'incineració, romanes, en les que es van trobar sis monedes del baix imperi, una peça de cinturó i una punta de fletxa triangular, sense nervi central i amb espiga i fragments de sigil·lata i de tègula romana. Molts indicis donen la idea que la necròpolis no havia estat profanada. Els únics responsables, almenys en aquest cas, han estat els elements atmosfèrics i naturals. Pel que fa a la cronologia, sembla que s'ha de col·locar l'inici de la necròpolis al bronze final, entre el neolític i l'edat de ferro. El jaciment estava situat en zona rural i dins de la urbanització Fontanelles, a les parcel·les 9 i 10, numerades encara així i envoltat de zona de bosc de pins, roures i alzines. Excavacions: J. Pladés al 1958 i aixecament de la planta per R. Batista. El material està dipositat al museu Episcopal de Vic.

Història

El jaciment, conegut com la Fossa d'en Terrades o el Puig dels Moros, fou destruït en un 50% en el decurs d'unes obres de la urbanització en la primavera del 1981, a fi de poder anivellar uns terrenys. En el 1982 el parcel·lista del costat realitzà la mateixa operació, pel que el megàlit i túmul desaparegueren totalment. Aquest fet fou denunciat pel Servei d'Arqueologia a través del tècnic el Sr. Josep Castells, en juny del 1981. Del material recuperat en el decurs de la intervenció de Jaume Pladés al 1948 i dipositat al museu Episcopal de Vic destaca una punta de sageta amb aletes obliqües i peduncle central (MEV23504) de bronze, amb una longitud màxima de 37 mm, una amplada de 19 mm i una longitud d'aletes de 8 i 6 mm; mentre que la longitud del peduncle és de 21 mm i el gruix màxim és de 1'6mm. Aquesta peça pesa uns 2 grams, i fou fabricada seguint la tècnica del martelleig i poliment. Presenta un estat de conservació bo, i el metall està estable a desgrat que l'extrem d'una de les aletes apareix lleugerament fragmentat. Aquesta punta de sageta de cos triangular isoscelat amb aletes obliqües, triangulars i ben desenvolupades, juntament amb un peduncle diferenciat i d'extrem proximal arrodonit, presenta la zona medial i proximal de les aletes un acabat en bisell. L'altra peça, és una sivella de cinturó amb escotadures tancades (MEV11189) feta en bronze. Té una longitud màxima conservada de 75 mm, una amplària de 44'6 mm, i un gruix mitjà de 2mm a la plaqueta i 3mm als ganxos i un pes de 21 grams. Aquesta peça s'ha realitzat amb la tècnica de l'encunyació, l'estampació i el martelleig. Presenta una bona conservació, tot i que manquen els extrems distals dels tres ganxos i la zona del pont d'una de les escotadures. Aquesta placa de sivella correspon al subtipus DIII-3 de la classificació de Cerdeño, i presenta dues perforacions per la seva fixació que foren obertes des de l'anvers al revers. Porta una decoració de petits punts estampats, tres línies horitzontals sota l'inici dels ganxos i una orla de punts tot al llarg del perímetre de la peça. També cal afegir la presència d'altres depressions circulars estampades, tres de les quals es troben sota la triple línia de petites impressions de la zona distal, i les altres quatre es mostren repartides de dues en dues a ambdós extrems dels respectius ponts de les escotadures laterals. El afaïonament inclou un continuat, fi i ample martellejat longitudinal al llarg de tota la placa i datat a grans trets de les darreries del segle VI- segle V a.n.e. El conjunt prové del conjunt sepulcral, format per una petita galeria catalana datada del Bronze inicial.

Bibliografia

BATISTA, R. (1961). Sepulcros megalíticos de la comarca del Moyanés. Corpus de Monumentos Megalíticos de España. Fascículo I. Instituto de Prehistoria y Arqueología de la Diputación Provincial de Barcelona. N. 21 (4). Barcelona. CASTANY, J. (1982). "Del neolític mitjà-antic al bronze final a Osona". A AUSA X (102-104). Vic: 61-72. CRUELLS, W. (1984). Fossa d'en Terrades. Inventari Patrimoni Arqueològic. Departament de Cultura. Generalitat de Catalunya. Inèdit. Revisat el 08/1990. CURA, M.; VILARDELL, R. (1982). "El fenomen megalític a les comarques centrals de Catalunya". A AUSA X (102-104). Vic: 153-164. FONT, E. (1982). "Pobladors d'Osona d'època neolítica". A AUSA X (102-104). Vic: 113-120. PLADELASALA, J. (1952-1954). "Necròpolis de la Fossa d'en Terrades a Muntanyola". a AUSA n. I. Vic: 55-56. ROVIRA, J.; CASANOVAS, A. (1999). Catàleg dels objectes prehistòrics i protohistòrics d'or, coure i bronze del Museu Episcopal de Vic. Patronat d'Estudis Osonencs i Publicacions del Museu i Biblioteca Episcopal de Vic. Vic: 57 i 108.

